

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Færøerne, Island og Grønland
paa Verdensudstillingen
i Paris 1900

INDUSTRI-
FORENINGEN.

~~226~~

061.4(100) Paris

Exposition universelle internationale de 1900

Danmark: Bruun, D., Færøerne, Island og
Grønland ...

1901

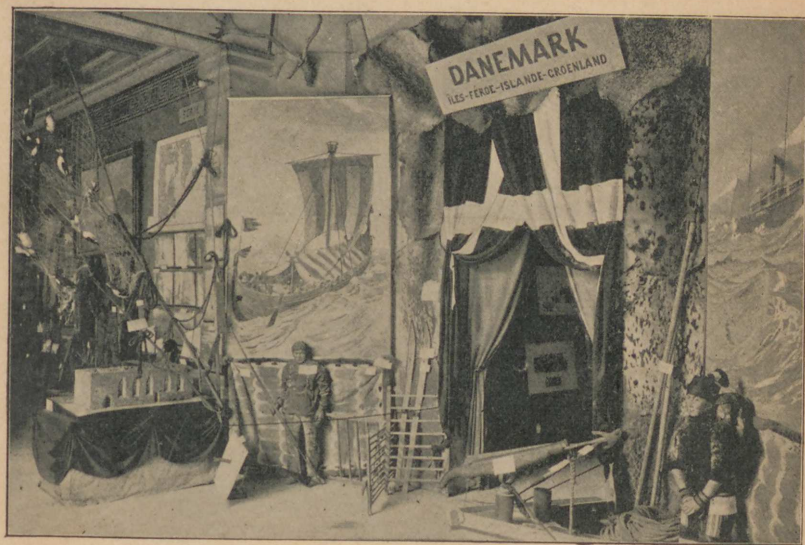
71 69 7

FÆRØERNE, ISLAND OG GRØNLAND

PAA

VERDENSUDSTILLINGEN I PARIS 1900

VED KAPTEIN DANIEL BRUUN

KJØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

1901

INDUSTRI-
FORENINGEN.

Be
and of
order

11

Gammelt Tæppe. (Museet i Reykjavik).

I.

INDLEDNING.

UDSTILLINGENS TILBLIVELSE.

Færøpige.

I Baggr. udsavede Ornamenter fra en Kirke.
(Udst. Eks. fot.)

Efter Samraad mellem Direktøren for *Nationalmuseets* 2. Afdeling, Dr. phil. V. Møllerup, og Forfatteren af denne Beretning blev det i 1897 besluttet at søge arrangeret en kulturhistorisk Udstilling fra Færøerne, Island og Grønland paa Verdensudstillingen i Paris i Aaret 1900. Dr. Møllerup bemyndigede mig, der i 1894 havde ledet en arkæologisk Ekspedition til Østerbygdens Ruiner i Julianehaabs-Distriktet i Grønland og som derefter i 1896 paa offentlig Bekostning havde foretaget kulturhistoriske og arkæologiske Undersøgelser i Norge, paa Færøerne og Island, til — da jeg i

1897 paa ny i lignende Anledning begav mig til de sidstnævnte Landsdele — at forberede Sagen der.

Under mit Ophold paa Færøerne s. A. lykkedes det at vinde

Landfysikus *A. N. K. Boeg* for Planen, og han, der selv med stor Sagkundskab havde samlet, hvad der endnu kunde erholdes af gamle karakteristiske Kunstgenstande o. l., stillede ikke blot disse til Raadighed, men han paatog sig yderligere at søge tilvejebragt en Samling af færøske Dragter, Fuglefangst-, Fiske- og Landbrugsredskaber samt Hvalvaaben og i det hele taget saadanne Genstande, som kunde illustrere Kulturforholdene paa Øerne.

Parti af en færøsk Røgstue.
(Udst. Eksp. fot.)

Dav. Althingsmand, cand. phil. *Jón Jakobsson*, Inspektør ved Museet i Reykjavik.

For Grønlands Vedkommende tilsagde »Kommissionen for geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland« (Kontreadmiral *C. Wandel*, Kommandør *G. Holm*, Dr. phil. *K. J. V. Steenstrup*) sin Støtte. Senere traadte »den kongelige grønlandske Handel« til, saaledes som vi nedenfor skulle se.

Efter at der saaledes var sikret Foretagendet den Hjælp, som

Paa Island blev Tanken ligeledes modtaget med Sympati, og der dannedes en Komité til i Samraad med mig at varetage det nødvendige.

Denne Komité kom til at bestaa af:

Amtmand *J. J. Havsteen*. Form. i Komiteen.

Biskop *Hallgrímur Sveinsson*.

Docent *Eiríkur Briem*, Formand i det islandske Oldsagselskab.

Adjunkt *Pálmi Pálsson*, Viceformand i samme Selskab, Sekretær i Komiteen.

maatte anses for nødvendig, hvis det skulde kunne realiseres, skred man til at føre det ud i Virkeligheden, i hvilken Anledning Nationalmuseets 2. Afdeling afkrævede mig et skriftligt Forslag. Af dette skal jeg herved anføre følgende:

»Som det vil være Museet bekendt, har det paa flere af de hidtil afholdte Amerikanistkongresser og da særlig paa den her i Kjøbenhavn afholdte vist sig, at man i Udlandet nærede den største Interesse for de Resultater, som vi her i Norden vare komne til, vedrørende Nordboernes gamle Kulturliv i Grønland og deres Opdagelse af Amerika.

Den samme store Interesse for vore Forskninger viste sig under Kolumbus-festerne og de dermed i Forbindelse staaende Udstillinger, saaledes ogsaa paa Chicagoudstillingen.

For imidlertid ret at forstaa den senere uddøde Kultur i Grønland er det nødvendigt at søge Sammenligningspunkter i de Lande, hvorfra Kulturen udgik; thi her forefindes endnu den Dag i Dag Kulturen under lignende Former som i gamle Dage, hvilket de nyeste kulturhistoriske og arkæologiske Undersøgelser nok som have bevist.

Hvad er da naturligere, end at vi nu ved det 19de Aarhundredets Slutning søge paa en fyldestgørende Maade at klargøre de tildels nye Resultater, som vi ere komne til vedrørende vore Forfædres Færden, ikke blot i hin Periode, da Nordboerne fra Norge vandrede ud til Færøerne og Island for derfra at bringe Kulturen videre til Grønland og glimtvis til Nordamerika, men ogsaa i de derpaa følgende Aarhundreder til ned imod vor Tid.

Aaret 1900 er et Jubelaar for Islands og Grønlands Vedkommende; thi det er, som bekendt, *900 Aar siden Kristendommens Indførelse paa Island* og lige saa længe siden *Amerikas Opdagelse* ved Lejf den Lykkelige.

Det vilde derfor alene af den Grund formentlig være passende at benytte Lejligheden til at vise frem den Kultur, som saaledes har bragt Kristendommen til Island, sat sig fast i Grønland og sendt de første Pionerer til Amerikas Fastland; men ikke blot hin Tid har sin store Interesse, ogsaa Nutidens Forskninger og Undersøgelser ere i Udlandet blevne fulgte med levende Interesse. Den Række af Ekspeditioner, som i den sidste Menneskealder ere blevne udsendte til Grønland under ovennævnte Kommissions Ledelse, ere blevne vurderede højt i Udlandet. Jeg skal blot eksempelvis erindre om, at det geografiske Selskab i Paris har belønnet baade Kaptajn G. Holm og Udgiverne af »Meddelelser om Grønland« med en Guldmedaille.

Paa lignende Maade ere Dr. *Thoroddsens* geologiske Undersøgelser paa Island blevne belønnede af samme Selskab.

En kulturhistorisk Udstilling i Paris paa Verdensudstillingen i Aaret 1900 vil sikkerlig kunne paaregne en stor Interesse, hvis man saaledes forbinder Nordboernes Bedrifter i Fortiden med vor Tids fredelige Undersøgelser i de paagældende Landsdele.

Da Udstillingen jo efter sin Plan formentlig skulde være kulturhistorisk, ville de videnskabelige Undersøgelser i *Grønland* i vor Tid jo strængt taget kun

falde inden for den givne Ramme, for saa vidt de omhandle kulturhistoriske Forhold; men jeg skønner dog ikke rettere, end at man desuagtet kunde medtage dem i korte Oversigter — — —»

Museet indsendte derefter et Forslag til Kultusministeriet om at foranledige, at der bevilgedes de nødvendige Penge til den paa-tænkte Udstilling. Efter at Sagen havde været forelagt de vedkom-

Parti af en færøsk Kirke.

(Udst. Eksp. fot.)

mende Ministerier og opnaaet deres Anbefaling, blev der af Indenrigsministeriet — under hvilket alt vedrørende Danmarks Deltagelse i Pariserudstillingen jo sorterede — stillet et Beløb af 25,000 Kr. til Raadighed for Nationalmuseets 2. Afdeling i nævnte Anledning. Af denne Sum skulde alle Udgifter afholdes, saaledes Tilvejebringelsen af Udstillingsgenstandene, Rejser, Transporter, Opstilling i Paris o. s. v. Det viste sig da ogsaa, at dette Beløb blev overskredet med 12,000 Kr.; men ved Regeringens og Rigsdagens Velvillie blev disse

Penge bevilgede paa Finansloven under Betingelse af, at de derfor tilvejebragte Udstillingsgenstande indgik i Museet.

Under 16. April 1898 havde Indenrigsministeriet imidlertid udnævnt mig til Medlem af »Komiteen for Danmarks Deltagelse i Verdensudstillingen i Aaret 1900«, idet mit Hverv navnlig skulde bestaa i »som Delegeret for Nationalmuseets 2. Afdeling at tilvejebringe en af Museet paatænkt særlig Udstilling af Kulturgenstande fra Island, Færøerne og Grønland.« Formelt kom Nationalmuseets Udstilling til at henhøre under Afdelingen for Industri; men i Realiteten blev den en særlig Gruppe.

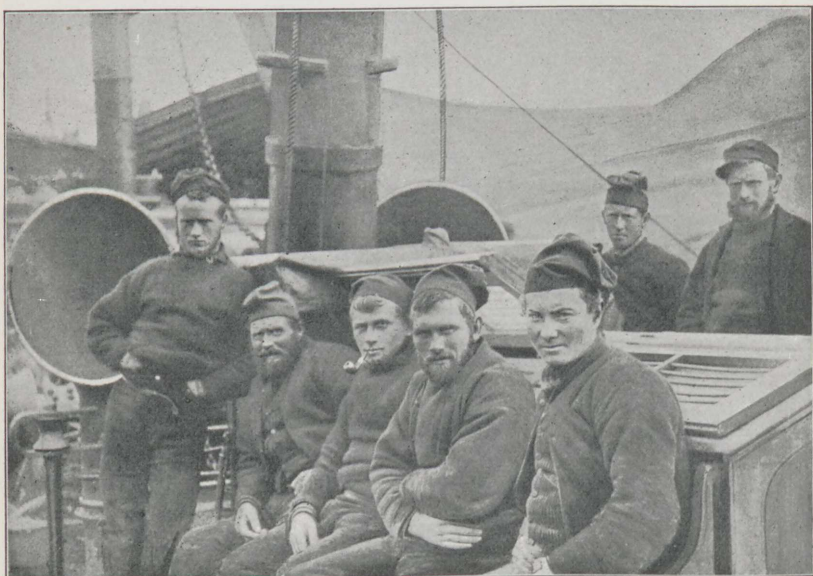
Der kunde selvfølgelig ikke være Tale om at søge udlaant saadanne Genstande, som egnede sig til Udstillingen, hverken fra Museerne i Kjøbenhavn eller fra Museet i Reykjavik. Man maatte derfor dels søge Udstillingsgenstandene tilvejebragt ved Køb, dels ved Udlaan af Private eller ved Kopiering.

Efterhaanden som Forarbejderne til Udstillingen skred frem, blev det klart, at naar man, som paatænkt, vilde give Træk af Nordboernes Kultur i Grønland og samtidig af de nyeste Forskninger sammesteds, vilde det tillige være i høj Grad paa sin Plads, om Udstillingen kom til at omfatte en Gruppe, som kunde vise de smukke Resultater, som vare indvundne ved Koloniseringen af Eskimoerne i Dansk-Grønland.

Det skønnedes derefter i høj Grad formaalstjenligt at søge at formaa den *kgl. grønlandske Handel* til at deltage i Udstillingen, eftersom vor Administration af Grønland er enestaaende, for saa vidt som det er det eneste Sted i Verden, hvor et Naturfolk holdes afspærret fra Omverdenen, samtidig med at man har højnet det ved at bibringe det netop den Grad af Civilisation, som tjener det bedst.

Nationalmuseet opfordrede derefter (i Marts 1898) den *kgl. grønlandske Handel* til at deltage i Udstillingen, dels med en *Samling ethnografiske Sager* fra den af europæisk Civilisation saa at sige upaavirkede Eskimobefolkning ved *Angmagsalik paa Østkysten*, dels med en *Samling*, der kunde vise det Standpunkt, man havde bragt de paa *Vest-*

kysten boende Eskimoer til at indtage under Bibeholdelsen af deres ejendommelige og oprindelige Erhvervsmaade. Direktør *H. P. Stephensen* gik beredvilligt ind paa Planen. Efter at have indhentet Indenrigsministeriets Tilladelse til Deltagelsen, blev Kontorchef *C. Ryberg* bemyndiget til paa Handelens Vegne at træde i Forbindelse med mig for at tilvejebringe det fornødne. Det maatte straks nøje overvejes, hvad der skulde udstilles, og derefter til hvilke Koloni-

Færinges.

(Udst.-Eksp. fot.)

bestyrere man skulde henvende sig for at opnaa et tilfredsstillende Resultat; thi ogsaa i Grønland har enkelte Egne og dets Beboere deres Specialiteter i Forarbejdning af Kulturgenstande o.l. Da Afstanden mellem Danmark og Grønland jo er saa stor, og da Forbindelsen kun foregaar saa godt som én Gang om Aaret, var det af stor Vigtighed at lægge Planen saaledes, at alt, hvad man ønskede, var til Stede i København i Efteraaret 1899. — Der blev derfor straks i Foraaret 1898 med de til vore Kolonier afgaaende Skibe afsendt

Rekvisioner paa alle de Genstande, som skulde anskaffes. Nogle kom allerede ned samme Aar, og Resten med Skibene i 1899, saaledes at der ved Aarets Slutning var tilvejebragt en enestaaende Samling fra Dansk-Grønland, takket være den Omhu og Dygtighed, hvormed Indsamlingen var ledet — i første Linie af Kontorchef Ryberg, der iøvrigt senere tiltraadte Udstillingskomiteen som »*Délegué adjoint*«.

For Grønlands Vedkommende blev der saaledes ikke udsendt nogen særlig Ekspedition, eftersom man jo ikke kunde faa bedre Assistance end den, den kgl. Handels Embedsmænd kunde yde ved de ethnografiske og kulturhistoriske Sagers Tilvejebringelse; end videre havde »Kommissionen for Ledelsen af geologiske og geografiske Undersøgelser« til sagt os ikke blot selv at ville udstille Kaart over Opmaalingen af Grønland og Nordbo-

Kirkebøruinen paa Færøerne.
(Generalst. fot.)

ruinerne dersteds, men ogsaa store malede Billeder, der kunde illustrere Ekspeditionernes Arbejder og Naturen i Landet. Endelig var der paa anden Maade Materiale nok til derefter at kunne udføre Modeller i Gips af Ruiner og enkelte Genstande fra Nordbotiden.

Anderledes stillede Forholdene sig paa Færøerne og Island, hvorfra der vel, takket være de ovenfor nævnte Herrers Assistance, kunde ventes meget betydelige Samlinger, men hvor det paa den anden Side var nødvendigt at foretage Opmaalinger af Bygninger, Fotograferinger osv. i videst muligt Omfang til Brug ved Modellers Udførelse, og hvor det navnlig i afsides Egne tillige var ønskeligt at foretage Indsamlinger. Dr. Møllerup bemyndigede derfor Forfatteren til sammen med Maler *I. Klein* at berejse Dele af Færøerne og Island for at skaffe det ønskede Materiale til Veje.

FÆRØERNE.

»Udstillingsekspeditionen« besøgte først Færøerne i Juni Maa-
ned 1898. Her traf den i Thorshavn sammen med Fysikus *Boeg* og

Færøpige i Festdragt.
(Udst.-Eksp. fot.)

ved hans velvillige Hjælp blev der fotograferet og malet en Samling af færøske Dragter. Mænd og Kvinder, unge Piger og Børn iførte sig deres smukke *Nationaldragter* og lode sig fotografere eller male til den »store Udstilling i Paris«. Dernæst kom Touren til Kirker, Bygninger og Fortidsmindesmærker. Klein, som bl. a. skulde levere en Model af Kirkebøruinen med Benyttelse af Arkitekt Erik Schiødt's tidligere Opmaalinger, laa i flere Dage paa dette Sted hos den dygtige Kongsbonde *Johannes Patursson* (den nuv.

Folketingsmand). Siden opmaalt og fotograferedes en Del gamle Bygninger, navnlig Røgstuer, og endelig gave vi os i Lag med Tilvejebringelsen af Billeder af Folkelivet.

Vi besøgte flere af Øerne, saaledes Suderø, Strømø, Vaagø, Myggenæs, Østerø, Bordø, Kunø og Fuglø, dels enkeltvis, dels sammen, og vi fik paa disse Rejser Lejlighed til at se og gengive Færingerne, naar de færdedes paa Havet under Fiskeri eller naar de bag-

efter delte Fangsten; vi vare til Stede, naar Faarene bleve drevne »i Rat«, for at Ulden kunde tages af dem; vi fik Fuglemænd til at gaa ned i Line i Fuglebjærgene, og paa en af de værste »Brændingspladse« halede Folkene endog Baadene op ad den stejle Fjældside, for at vi skulde se, hvor besværligt det stundom var for dem at komme til deres Hjem. Et Sted bleve Børnene fotograferede i Skolen under Undervisningen, et andet Sted var det et Brudetog, der kom hjem fra Kirke; endelig blev Livet paa Hvalfanger-Stationerne ej heller glemt. Derimod lykkedes det os ikke at komme til at overvære en Grindefangst. Her maatte vi lade os nøje med Fotografier, som tidligere vare tagne og som bleve os laante.

Kort sagt, Færingerne viste sig overalt meget interesserede i at hjælpe os til at fremstille alle Sider af deres brydsomme Liv. Det vilde føre for vidt her at nævne alle de mange, som med mageløs Gæstfrihed og Hjælpsomhed lettede os Arbejdet. Vi kunne dog ikke undlade at

nævne nogle ganske enkelte, som i særlig Grad vare os behjælpelige:

Overlærer *Bergh* i Thorshavn, som stedse bistod os med Raad og Daad og hvis indgaaende Kendskab til færøske Forhold kom os til den største Nytte; Provst *Evensen* og hans Familie paa Næs, Købmændene *Møller* paa Andefjord, *Kruse* paa Ejde, *Djurhuus* paa Klaksvig, som utallige Gange har vist danske Rejsende store Tjenester; Købmand *Madras* paa Vidarejde, som ledsagede »Udstillings-ekspeditionen« paa en længere Udflugt paa Norderøerne o. s. fr.

Paa Fuglefangst.
(Udst.-Eksp. fot.)

Inden vi begive os mod Nord til Island, ville vi iøvrigt her omtale, hvorledes vi paa anden Maade for Færøernes Vedkommende bleve støttede til Opnaaelse af vor Opgave.

Den dav. Chef for »Generalstabens topografiske Afdeling«, nuv. Gene-

ral *A. L. le Maire*, stillede til vor Disposition ikke blot et stort Kaart over de alt dengang færdige

Maalebordsplaner over Øerne, men han lod desuden en Del af Kaptajn *Rimestads* fortrinlige Fotografier fra Øerne forstørre til os. Paa en glimrende Maade blev derved det store Opmaalingsarbejde fremstillet paa Parisudstillingen.

»Dansk Fiskeriforening« laante os gennem Fiskerikon-sulent *Arthur Feddersen* en Samling Hvalvaaben, Baademodel-

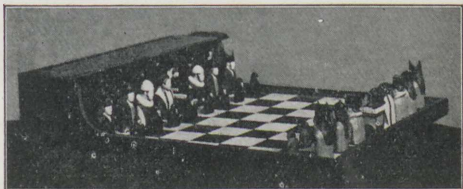

Færøerne. Et Hvil under Opmaalingen.
(Generalst. fot.)

ler, Fiskeredskaber osv., dog ikke blot fra Færøerne, men ogsaa fra Island.

Professor *C. Blache* udstillede et stort Maleri, der forestillede en Fiskerbaad i Farvandet ved Nolsø. Maleren *Sigurd Wandel* malede efter vor Bestilling et stort Billede af et Fuglefjæld med Fuglefangst, komponeret efter Udstillingsekspeditionens Tegninger

og Fotografier. Næsten alle de egentlige Udstillingsgenstande bleve dog skaffede til Veje ved Fysikus *Boegs* Bistand. Der var Smykker, Dragter, Kunstgenstande som udskaarne Æsker, Sølvbægere (udstillet af *Jakob Jensen*, Tual paa Myggenæs), Kvindesmykker, Redskaber til Fuglefangst (Line, Flejestænger osv.), et prægtigt, af Bonden *Trond Petersen* i Skaalevig udskaaret Skakspil, hvis Brikker var Bisper, Krigere osv., en Mængde Landbrugsredskaber, Fiske-redskaber, Eksemplarer af de oprindelige Trælaase af oldnordisk Oprindelse, som endnu bruges paa Øerne; endelig udstoppede Fugle fra den bekendte Fuglekender og Udstopper *P. F. Petersen* paa Nolsø, samt Model til et interessant gammeldags Redskab til at sno Reb, forfærdiget af Bonden *Hans Kristoffer Jonsen* paa Ryg i Midvaag.

Skakspil, skaaret af Trond Petersen.

Ud over de smukke Kvindedragter og nogle enkelte udskaarne Genstande er Kunstindustrien paa Færøerne saa godt som forsvunden. Hverken Boligerne eller Kirkerne ere nu kunstnerisk prydede, naar undtages nogle enkelte udsavede Ornamentter i enkelte Kirker. At der i gamle Dage har været en langt større Kunstsands paa Øerne, ses af den skønne Kirkebøruin fra katholsk Tid, hvilken jo, som ovenfor sagt, blev gengivet i Model; endvidere af de prægtige Stolestader fra den ældste, dog endnu eksisterende Kirke i Kirkebø, hvilke bleve gengivne efter Originalerne i Nationalmuseet. Var der saaledes fra Færøerne kun et ringe Antal Kunstgenstande, havde denne Gruppe paa den anden Side sin store Tiltrækning ved Folkets ejendommelige og farefulde Erhvervsgrene.

ISLAND.

Fra Færøerne gik Rejsen til Island. Paa Vestmannøerne gik vi efter Indbydelse af Grosserer *Lefolii* om Bord i hans Damper, som d. 5. Juli førte os til Ørebak paa Sydkysten, hvor han havde

Udstillingsekspeditionen bryder op.

et Handelsetablisement. Sammesteds fik vi en god Støtte i en dansk Mand, Faktor *P. Nielsen*, der som Jæger og Fisker havde haft Lejlighed til at lære sit nye Fædreland og navnlig dets Fugleliv at kende saaledes, at han nu i Udlandet er en søgt Mand, naar det gælder om at skaffe Oplysninger om Islands Ornithologi.

Fra Ørebak gik Rejsen mod Vest langs det af Lava oversaaede Kystland til Solfatarerne ved Krysvik og videre til Reykjavik, idet vi stadig opmaalte, fotograferede og tegnede samt gjorde Indsamlinger til Udstillingen.

I længere Tid opholdt vi os nu i Reykjavik, forinden vi tiltraadte den store Rejse til det Indre, ligesom vi ogsaa efter Tilbage-

Skrin fra Museet i Reykjavik.

komsten gjorde et længere Ophold sammesteds. Navnlig den før omtalte *Udstillingskomité* samvirkede her med os paa den smukkeste Maade. Ikke blot var der af denne sendt Opraab hele Landet over for at faa Udstillingsgenstanden til Laans; men tillige blev der rakt os en hjælpende Haand ved vore Arbejder i det ypperlige Reykjavik-Museum som og paa anden Vis. Direktionen for Museet (Biskop *Sveinsson* og Amtmand *Havsteen*) tillod os at tage Kopier af alt, hvad vi ønskede, ligesom de gave os Lov til at tegne og fotografere efter levende Modeller den fortræffelige Samling af National-Dragter, som Museet ejer. Museets nuværende Inspektør, cand. phil. *Jón Jakobsen*, saavel som den tidligere Adjunkt *Pálmi Pálsson* ydede os en fortrinlig Hjælp ved dette Arbejde; navnlig ordnede de de gamle Dragter og passede de enkelte Beklædningsgenstande og Smykker sammen med kyndig og sikker Haand. Ved Fruerne *Hallgrímssons* og *Thordals* velvillige Bistand lykkedes det at formaa en Del unge Piger til at lade sig fotografere i Dragterne. For første Gang tilvejebragtes paa denne Maade en saa at sige fuldstændig Billedsamling af Kvinde-

dragter.

Genstand til kirkel. Brug.
Udsk. i Ben. (Nationalm.)

Endvidere toges i Museet Afstøbninger af gamle Træskaarer-arbejder o. l., ligesom det ved Samraad med Dhrr. Pálsson og Jakobsson blev besluttet, hvad der iøvrigt skulde kopieres og søges erhvervet andet Steds. Herom vil der nedenfor blive givet nærmere Oplysninger.

Foruden de alt nævnte Herrer blev der vist os stor Støtte af det islandske Oldsagselskab, hvis Formand, Docent *Eiríkur Briem*, jo ogsaa var Medlem af Komiteen, endvidere af Rektor, Dr. *Björn M. Ólsen*, hvis indgaaende Kendskab til sit Lands Historie kom os til stor Nytte, af den islandske Turistforening og dens Formand, Konsul *Ditlev Thomsen*, Bankdirektør *Tryggvi Gunnarsson*, Landfoged *Á. Thorsteinsson* o. fl. a.

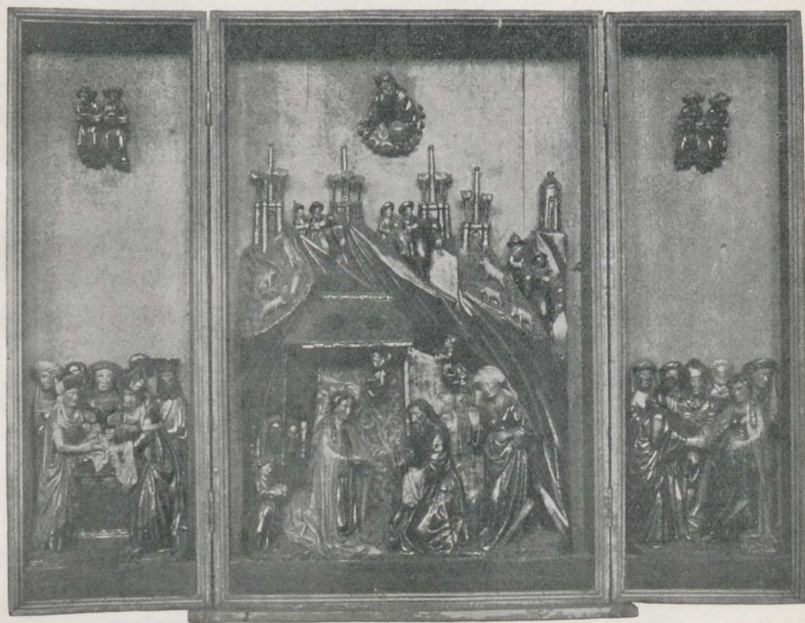
Genstand til kirkel. Brug.
Udsk. i Ben. (Nationalm.)

Endvidere bør ikke forglemmes, at *det islandske Althing* bevilgede en betydelig Sum Penge til Udgivelse af en Pjece paa fransk og engelsk om Island («Islande»), hvilken blev forfattet af cand. polit. *Thorvald Korne-rup* efter min Anvisning, og som siden rigt illustreret uddeltes i flere tusinde Eksemplarer i Paris, bl. a. til det geografiske Selskabs Medlemmer samtidig med, at der blev trykt en kortere Redegørelse paa fransk, som ligeledes uddeltes gratis til Udstillingsbesøgende.

Jeg bør i denne Forbindelse ikke undlade at meddele, at ligesom »*det forenede Dampskibsselskab*«, Kjøbenhavn, paa mange Maader tidligere havde støttet Undersøgelserne paa Island, saaledes gjorde det det ogsaa ved denne Lejlighed.

Da det viste sig vanskeligt at skaffe ældre kirkelige Genstande til Udstillingen, gav Biskoppen Tilladelse til, at en Del nærmere bestemte saadanne blev os udlaaante fra Kirkerne med Ejerens Tilladelse.

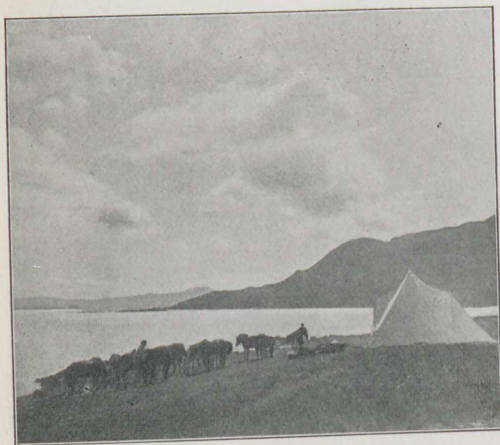
Fra Reykjavik gik vi (16. Juli) med Damper til Vestlandet, anløb Skardstrand i Bredebugten og besøgte Skarð Kirke, hvor der fandtes en meget smuk, gammel fra katolsk Tid og rimeligvis paa Øen skaaret Altertavle, hvilken Ejerinden, Fru *Ingibjörg Magnussen*, lovede at sende ned til Udstillingen, mod at vi restavrerede den for hende. Paa Hesteryg blev den siden transporteret til Stranden for at bringes

Altertavle fra Skarð.
(Tilhørende Fru Ingibjörg Magnussen.)

om Bord i Dampere. Fra Skardstrand bleve vi roede over Bredebugten til Gaarden *Reykhólar*, hvor vi opholdt os i nogle Dage hos en gæstfri Storbonde, siden laa vi i Telte en Tid ved Berufjord. Her traf vi den gamle, islandske Arkæolog, Digter og vandrende Lærer *Brynjólfur Jónsson*, som havde ledsaget mig paa tidligere Undersøgelser; ogsaa denne Gang var han os til stor Nytte. Nu begyndte vi (27. Juli) den store Rejse gennem Vest- og Nordlandet, paa hvilken vi sloge vore Telte op, hvor vi fandt noget

af Interesse, idet vi stadig opmaalte, fotograferede og indsamlede Materiale. — Først gik Rejsen gennem Dala Syssel over Olafsdal Landbrugsskole, Hvitadal, Hvammar og Hjarðarholt Præstegaarde, (hvor Sira *Kjartan Helgason* og Sira *Jón Guttormsson* viste os mange Tjenester) til Hunavatns Syssel, hvor navnlig Sira *Þorvaldur Bjarnarson* paa Melstaður, der iøvrigt havde taget teologisk Eksamen ved Kbhvs. Universitet, var os en utrættelig Hjælper. Vi besøgte og opmaalte den naturlige Fæstning »Borgarvirki« ved Gaarden Storeborg

Udstillingsekspeditionens Lejrplads ved Berutjord.

og droge videre til Blönduós. Siden red vi ind i Skagefjords Syssel, hvor det navnlig var de sidste gamle Græstørvskirker, som skulde opmaales, for at der kunde laves Modeller af dem. Ligeledes besøgte det gamle Bispesæde Holar, der nu er Landbrugsskole. Medens Klein var optaget af Arbejder i Skagefjorden, ved hvilke navnlig Sira

Hallgrímur Thorlaciús paa Glaumbær var en udmærket Støtte, red jeg fra Holar over Bjærgene til Svarfadardalen i Øfjords Syssel og besøgte siden Akureyri for at konferere med Amtmand *Briem*. Derpaa drog jeg tilbagetil Skagefjordssyssel, og den 12. Aug. var vor Karavane igen samlet ved Gaarden Gilhage, inderst i Skagefjordsdalen. Vi drog nu tværs gennem det øde indre Højland til Sydlandet, idet jeg samtidig lod den ældgamle, i lang Tid ikke benyttede Ridevej over »Kølen« afmærke med Varder, i Henhold til et Løfte, jeg havde givet Amtmand *Briem*. Den 20. Aug. naaede vi Reykjavik og den 18. Septbr. 1898 København over Østfjordene paa Island og Færøerne. Paa Eskefjord fik vi navnlig ved Konsul *Tulinus* Handelssted megen Assi-

stance. Konsulen var desværre fraværende, men hans elskværdige Hustru skyldte vi at nævne med megen Tak for Gæstfrihed og Velvillie. Til Slutning være det mig tilladt særlig at fremhæve Maler *Klein* for de udmærkede Fotografier og Billeder, han tog paa Rejsen.

Da Udstillingsekspeditionens Udbytte havde været særdeles godt, blev det besluttet, at jeg atter næste Sommer i 1899 skulde berejse Island i lignende Anledning. Denne Gang maatte jeg desværre undvære Hr. Klein som Rejsefælle. Det var de af-sidesliggende Egne paa Sydlandet, som Rejsen gjaldt.

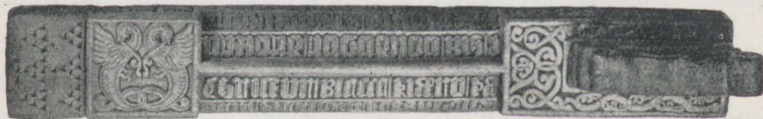
Efter i Paris at have ordnet forskellige Spørgsmaal, navnlig vedrørende Pladsen for vor Gruppe, gik jeg over London til Leith, hvorfra jeg den 20. Juli ankom til Reykjavik. Atter havde jeg den store Glæde at samarbejde i Reykjavik med Komiteen, hvorefter jeg den 27. Juli gik til Ørebak i Faktor Nielsens Selskab. Her fik jeg ved dennes Hjælp Heste og Følgemænd. Den

Islænderinde i gammeldags Festrædt med Skupla (Hjælm). (Museet i Rvk.)

29. var jeg paa Oddi hos Sira *Skúli Skúlason*, den 30. paa Storolvshvol hos Distriktslæge *Ólafur Guðmundsson*. Sammen med ham og hans Hustru gjorde jeg en Udflugt til det sagnrige Bergthorshvol, hvor Njál og hans Sønner indebrændte; siden drog jeg videre ind i dette Land, hvor man ved hvert Fodtrin traadte paa sagnrig Jordbund. Takket være den store Hjælp, som overalt blev mig tildelt, opnaaede jeg stedse et godt Udbytte. Efter at have faaet en kendt Fører (*Thómas Sigurðsson*) til Overfarterne over de farlige Jökelelve, drog

jeg ind i Vestre Skaptafells Syssel. Det vilde føre for vidt at nævne alle dem, som her hjalp os med Raad og Daad og som ydede os den store islandske Gæstfrihed. Jeg indskrænker mig til i første

Manglebrædt. (Museet i Reykjavík.)

Linie at nævne Sira *Magnús Björsson* paa Prestbakke, en af de mest afsidesliggende Præstegaarde, hvor der desuagtet var en sjælden Hygge. I Følge med Præsten red jeg til Foden af Vatnajökull og vendte siden med en dygtig Fører (Runólfur fra Holt) tilbage mod Vest — dog denne Gang gennem det øde, ubeboede, vulkanske Høj-

Skab fra 1653. (Museet i Reykjavík.)

land Nord for de store Jökler — naaede den 12. August Galtalækur ved Hekla og derpaa over Hraungerði Reykjavik samt København d. 5. September. Sammen med mig nedsendtes den store Samling, som for en stor Del, takket være den islandske Udstillingskomité's og navnlig dens Sekretærs Anstrængelser, var tilvejebragt.

Af udlaaante Genstande havde vi alene faaet for 6000 Kroners Værdi. Samtidig med de to Udstillingsekspeditioner var der for offentlig Regning foretaget arkæologiske Undersøgelser, hvilke dog ikke vedrøre denne Redegørelse (kfr. min »Arkæol. Unders. paa Island 1898«).

For Islands Vedkommende var der navnlig lagt an paa at vise dette Lands gamle, højst ejendommelige Kultur gennem Prøver paa Kunstindustri, paa Brugsgenstande og de lige saa mærkelige og

ejendommelige Bygningsskikke, der have udviklet sig og holdt sig helt ned til vor Tid paa Grund af Landets afsondrede Beliggenhed.

Den islandske *Kunstflid* var navnlig en Hjemmeindustri, og den holdt sig som saadan ned gennem Tiderne, idet den dog efterhaanden gik tilbage. Nogen egentlig Haandværkerstand fandtes nemlig ikke; en saadan er først opstaaet i de senere Aar, hvorved en Foryngelse af de gamle Motiver er begyndt at komme i Kurs igen.

Islænderne vare i gamle Dage Mestre i *Træskærer-kunsten*. Deres Boliger og Kirker vare paa hjemlig norsk Vis smykkede med udskaarne Slyngornamenter, stiliserede Bladornamenter, Drageslyngninger, Dyreornamenter og romanske Motiver, navnlig paa Dørstolper, Højsædestøtter og Gavle o. l., og saadanne bleve brugte langt ned i Tiden.

Men ogsaa Bohave og Brugsgenstande som Stole, Skabe, Æsker bl. a. til Strikkepinde, Kasser til Uld,

Syskrin, Drikkekar, Knipskrin, Sengefjæl, Træskeer og Øsekars Haandtag vare prydede med lignende Udskæringer. I den ældste Tid benyttedes ikke Runer, de kendes først paa Island fra det 12.—13. Aarhundrede; senere benyttedes Majuskler som Ornamenter.

Dørring. (Museet i Rvk.)

Det lykkedes at faa Prøver paa alle disse Genstande. En Del bleve indkøbte; enkelte Ting laante, bl. a. af *Björn Stefánsson* fra Faskrudsford, men den største Del af dem blev fremstillet i udmærkede Gengivelser efter Genstande i Nationalmuseet og Samlingen i Reykjavik. Udstillingsekspeditionen tog

Sengefjæl.
(Museet i Reykjavik.)

saaledes Gibsafstøbninger i Reykjavik af smukke Højsædestøtter, medens Konservator *Steffensen* i København udførte en Del efter Originaler i Nationalmuseet, saaledes den bekendte Kirkedør fra Valtjovstad, Drikkehorn, udskaarne Stolper m. m.

Den største Del af Træsagerne blev dog skaaren efter Originaler i Reykjavikmuseet af en dygtig islandsk Kunstner *Stefán Eiríksson*, der ved sin Virksomhed har vist Udstillingskomiteen uvurderlige Tjenester. Endelig skal anføres, at Fru *Helga Tegner* skar

Beslag.
(Museet i Reykjavik.)

Skaalformet Spænde fra Sagatiden.
(Museet i Reykjavik.)

en ypperlig Efterligning af en af de gamle udskaarne Træstole i Nationalmuseet.

Foruden i Træ skares ogsaa Ornamenter i Horn til Drikkekar og Hornskeer (af Snedker *Þorstein Björnsson* i Akureyri), endvidere i Ben f. Eks. til Skakbrikker og kirkelige Genstande.

Vi nævne dernæst de islandske *Guldsmedearbejder*, hvilke navnlig forudm vare særlig glimrende udførte. Deres Stil peger som for Træornamenternes Vedkommende tilbage til de ældste Tider. Kvinderne paa Island have siden da baaret prægtige Smykker, dels runde Sølvplader eller sølvforgylde Plader paa Brystet, dels Livbælter, stundom med nedhængende Ende af Sølv (Sprotabelti), foruden at Knapper og Maller til Livstykket eller Vesten vare yderst

kunstfærdigt forarbejdede. Om Halsen bares ogsaa Kæder, i hvilke der hang et Kors, et Hjerte eller lignende. Største Delen af Smykkerne ere udførte i Filigranarbejde eller det saakaldte Vireværk i støbt Filegran, medens Livbælterne gerne ere sammensatte af støbte eller drevne Sølvplader, der enten ere lænkede sammen eller syede paa et Underlag af Fløjl.

Prøver paa Vikingetidens Guldsmedkunst manglede ikke. Der var saaledes Afstøbninger af skaalformede Spænder, som vare fundne i Grave.

En stor Del af de til Udstillingen bestemte Smykker blev gjort efter gamle Originaler af de dygtige Guldsmede i Reykjavik *Óalfur Sveinsson* og *Erlendur Magnússon*; men en Del islandske Kvinder havde med stor Offerberedvillighed laant os deres kostbareste Skatte, skønt de vidste, at de maatte undvære dem i et Par Aars Tid. Livbælter fik vi saaledes til Laans fra Fru *Alvilda Møller* i Blönduós, Frøken *Arndís Kristófersdóttir* paa Storeborg og Fru *Kristín Arason* i Reykjavik, endvidere udstillede Guldsmed *Erl. Magnússon* i Reykjavik et saadant. En overmaade smuk, sølvforgylt Halskæde med Kors laante vi af *Snæbjörn Kristjánsson*, Hergilsey i Bredefjord.

Ved Omtale af Smykkerne, ligger det nær ogsaa at medtage *Dragterne*. Mandsdragten adskiller sig nu til Dags ikke i det væsentlige fra vor. I ældre Tid benyttedes spidse Uldhuer, ligesom der til Ridedragten endnu bruges »*Skinnsokkar*« og »*Reiðsokkar*« af tæt Uld. Kvindedragten og da særlig Festdragten er derimod af særegen Art. Navnlig karakteristisk er de smukke Hovedsæt med Hjælmen, der i ældre Tid var mere lodret (*Skupla*), saa det kunde skjules i en Hat, naar man red. Dragterne vare ofte prydede med meget smukke Broderier og Kniplinger, og de islandske Kvinder vare prægtige at se til i deres Skrud. Desværre begynder Dragten saa smaat at gaa af Brug i Byerne. Det samme er Tilfældet med den dagligdags Hue (*Húfa*) med Kvast (*Skúf*) og Sølvcylinder (*Hólkur*).

Flere smukke Kvindedragter, for en stor Del med tilhørende

Smykker, bleve os laante (af *Einar B. Guðmundsson*, Hraun, Fruerne *Kristín Arason*, *Kirstín Pétursdóttir* og *Þórey Pálsdóttir* i Reykjavík), andre erhvervede vi ved Køb. Maleriske vare ogsaa de gam-

meldags Ridedragter med Hat, Ridekaabe (*Hemþa*) og Baand til at sammenholde Kjolen for neden.

Samtidig var det os magtpaaliggende at fremstille Prøver paa de gamle smukke vævede Tæpper. Og for at man skulde kunne danne sig et Begreb om Vævningsmaaden var der tilvejebragt Modeller (tildels ved Fru *Björg Jónsdóttir*, Reykjavík), af gamle Væve; end ikke Redskaber til den interessante Spjaldvævning manglede.

Men ogsaa Nutidsvævning var repræsenteret, saaledes navnlig ved nogle »salúnvævede« Tæpper, som Bonden *Þorleifur Þórðarson* (Hækingsdal i Kjósarsýssel) havde gjort.

Iøvrigt er den gamle Værkflid paa Island omtrent gaaet til Grunde. Endnu træffer man dog enkelte smukke vævede og syede Genstande med gamle Mønstre.

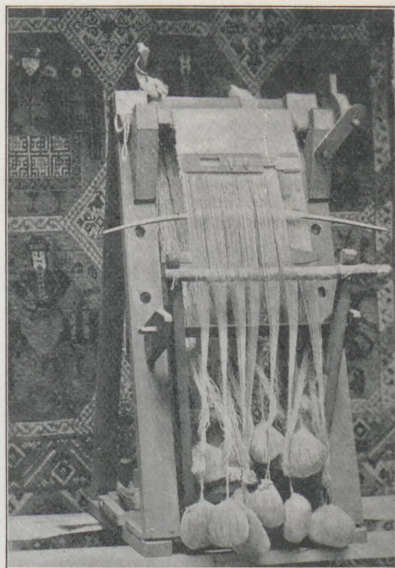
Af saadanne var der skaffet Prø-

Islænderinde i gammeldags Festdragt.
(Museet i Reykjavík.)

ver, saaledes Ridetæpper, der hænge over Kvindesadlerne (bl. a. fra Frk. *Ingibjörg Briem* i Rvk.), Sengetæpper, Strømpebaand, Overtræk til Sadelpuder (Frk. *Martha Stephensen*, Rvk.), Tørklæder (Frk. *Ólafía Jóhannsdóttir*, Rvk.), broderede Uldvanter, Fodsaaler, Kniplearbejder osv.

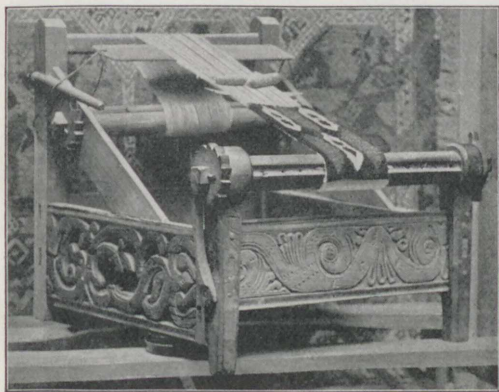
Særlig karakteristisk for Island var ogsaa *Sadler og Ridetøj*, og heraf var der tilvejebragt en vistnok komplet Samling, som omfattede alt lige fra Kløvsadler med Græstørvsunderlag til de elegante, med drevet Messing beslaaede Kvindesadler (lavede af Væver *Gunnar Hinriksson*, Skrid-dal, Østlandet). Den gamle Skik, at Sadlerne, i Lighed med hvad der var Tilfældet over hele Norden, vare smukt prydede, har saaledes holdt sig til henimod vore Dage.

Model af gl. Væv. (Museet i Rvk.)

Nu er der indført mere moderne Ridesadler med Tilbehør af Ridetøj; en Samling af saadanne var ogsaa tilvejebragt (ved Sadelmager *Andrés Bjarnason* i Rvk.).

De messingbeslaaede Kvindesadler vidne i høj Grad om *Metalarbejdernes* store Dygtighed i tidligere Dage. *Metal* bragtes til Island fra

Model af gl. Væv. (Museet i Reykjavik.)

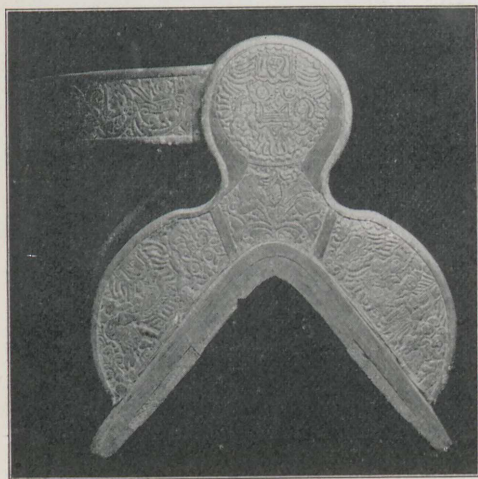
Fastlandet. Jern brugtes til Sværd, Stridsøkser, pyntelige Stigbøjler samt smukke Dørringe, der ofte tillige havde Sølvin-lægning. Mange andre Genstande bleve desuden forarbejdede paa Island af *Malm* (= Kobber) og Messing, saaledes: Spæn-der, Beslag til Seletøj og Sadler, Knapper, Maller,

Livbælter, Nøgleskilte og Nøgleringe. Hver Gaard havde sin Smedie, og dygtige Smede og Metalarbejdere vare i høj Kurs. En Del saadanne Originaler tilvejebragtes; desuden tilvejebragtes gode Efterligninger, bl. a. af Guldsmed *Ólafur Sveinsson* og Kleinsmed *Eiríkur Bjarnason* i Rvk. ligesom *Jón Davíðsson* i Hvassafell i Øfjord laante os en gammel Laas.

Foruden de af »*Dansk Fiskeriforening*« udstillede Baademodeller og Fiskeredskaber var der fra Island tilvejebragt en Del Fiskeliner

med Krog og Dybslod (*Brynj. Bjarnason*, Engey).

Endvidere en Samling Redskaber til Fuglefangst, dels fra Vestmannøerne, af lignende Art som dem, der bruges paa Færøerne (ved Distriktslæge *Þorstein Jónsson* paa Vestmannøerne), dels fra Drangø i Skagefjordsbugten, hvor der benyttes nogle meget ejendommelige Fuglesnarer paa Flaader (ved Proprietær

Kvindesattel. (Museet i Reykjavik).

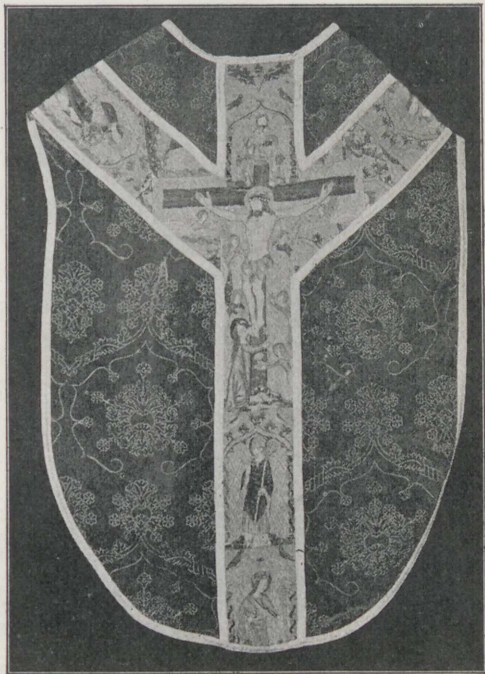
Einar Guðmundsson). — Samtidig kan ogsaa anføres, at der var skaffet Skier, Skistokke og Snesko, Brodder til Mennesker og Heste, som de bruges, navnlig paa Nordlandet om Vinteren.

Islændernes eneste musikalske Instrument, det saakaldte *Langspil* med Bue, fik vi fra Nordlandet ved Sira Þorvaldur paa Melstad i Húnavatns Syssel, sammesteds fra et smukt »Kotraspil«, som det brugtes i Vikingetiden og i vore Dage.

Det islandske Landbrug, der til for nylig dreves efter ældgamle Principper, var fremstillet gennem Fotografier, Modeller af Gaarde, Folde samt en Samling Landbrugsredskaber. Hertil sluttede sig en komplet Samling Husgeraad o. l.

Vi komme nu til *kirkelige Genstande*. Foruden en Model af en af de sidste Græstørvskirker i Skageford (Hofstaðir) med sine ejendommelige udskaarne og malede Ornamente, med aaben Tagstol og Klokkerne hængende inde i Kirken, hvilken Model Klein havde gjort efter vore Opmaalinger, var der en af Brynjólfur Jónsson lavet Model af den sidste islandske »Útbrotakirkja« (3: Kirke med Udbygninger); endvidere et rigt Udvalg af Inventar o. l., hvilket vi erhvervede ved Køb og Udlaan samt Kopiering.

Der var Prøver paa de ældgamle Ligsten af naturlige Sten med Indskrift, hvilke lagdes paa langs af Graven (Fru Ingibjörg Magnussen, Skarð), og af opretstaaende Ligtræer (fra Hjardarholt Kirkegaard). Der fandtes endvidere den før omtalte prægtige lille Altertavle fra Skarð Kirke med to Fløjdøre fra katolsk Tid. Et Krucifiks af Malm fra 13. Aarhundrede.

Messehagel fra Skálholt Kirke. (I. Hertzsprung fot.)

En prægtig Messehagl (*Hökull*) som har været benyttet lige fra den katolske Tid til vore Dage paa Skálholt, oprindelig i Domkirken. En lignende fra det 17. Aarhundrede fra Þingeyrar Kirke (*Herm. Jónasson*). En meget gl. Kalk med Disk og Dug (fra Odda Kirke), en Oblatæske med Filigranarbejde (fra Höfðabrekka Kirke). Endvidere et Par Lysestager, Kalk og Hostie af Messing, forarbejdede i Treserne med oldnordiske Motiver (tilhørende Grosserer

Ernst i Kbh.). Sluttelig en Del Bøger: Bibler, Bønnebøger, Salmebøger med Noder (Graduale), hvilke for største Delen vare udlaante os af Sira *Þorvaldur Bjarnarson* paa Melstad.

I denne Forbindelse kunne vi nævne, at den ældste islandske Bibel, Biskop Gudbrands, som i Aaret 1584 blev trykt paa Holar, heller ikke manglede. Det var Sira *Steindór Briem* paa Hruni i Arnessyssel, vi skyldte den.

Islænderinde i gammeldags Ridedragt.
(Museet i Reykjavik.)

Iøvrigt var *Litteraturen* repræsenteret lige fra Prøver paa ældgamle, kalligraferede Haandskrifter (i Fototypi) til Nutids-Litteraturen. Eksemplarer af alle de islandske Blade vare saaledes til Stede, ligesom »Det islandske literære Selskab«, »Det islandske Landhusholdningsselskab«, forskellige Boghandlere og Forfattere havde sendt Eksemplarer af den nyeste Litteratur, saaledes at man fik et fyldigt Billede af dennes forbavsende Omfang i Forhold til Antallet af Befolkningen.

To store Kaart over Island vare udarbejdede af *H. Tofte*. Det ene, omfattende Island i Fristatstiden, var tilvejebragt efter cand. mag. *Bogi Th. Melsteds* Anvisning.

Til disse Kaart sluttede sig to store Malerier af *R. Christiansen*, forestillende Islands Sydkyst Anno 900 og Anno 1900. Paa førstnævnte ses et Vikingskib stævne fra Vestmannøerne ned mod den jøkelklædte Kyst, paa det andet ses Dampskibet »Botnia« sejle langs den samme Kyst 1000 Aar efter. Foruden den Mængde

Fotografier, som Udstillings-ekspeditionen hjemførte, og af hvilke Fotograf *Juncker-Jensen* med stort Held forstørrede en Del, havde Fotografierne *Sigfús Eymundsson* og *Árni Thorsteinsson* i Reykjavík udstillet en hel Samling af Typer og Landskaber, hvilke vakte fortjent Bifald. Det samme gjaldt flere Amatørfotografier, som var stillet til vor Disposition (Fru *Lefolii*, Grosserer *Arthur Sørensen* o. fl.). Desuden havde *Klein* malet en hel Samling *Akvareller* fra for-

Islænderinde i Nutids-Festdragt.
(Udst.-Eksp. fot.)

skellige Egne. *Tulinus* havde udstillet et Billede af Eskefjord. Endelig skal anføres, at Odd-Fellow-Ordenen (ved Storsire *Petrus Beyer*) havde udstillet en efter Arkitekt *Thurens* Tegninger lavet Model af det af ham byggede Spedalskhedshospital i Reykjavík.

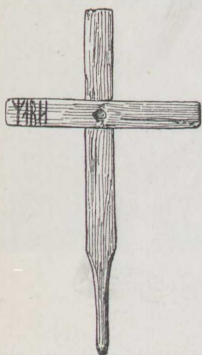

Gammel isl. Dame i daglig Dragt.

IV.

GRØNLAND.

Som allerede berørt var det Hensigten i denne Gruppe og i Tilslutning til den islandske at give *Træk af den gamle Nordbokolonis Kultur*, saaledes som den har været fra Grønlands Kolonisation ved Erik den Røde (985) og hans Mænd og til Koloniens Undergang som Følge af Skrællingernes (Eskimoernes) Indfald i den saakaldte »*Vesterbygd*« i Slutningen af det 14de Aarhundrede og siden i »*Østerbygden*«.

Trækors, 8" højt,
med Indskriften i Ru-
ner: Maria.

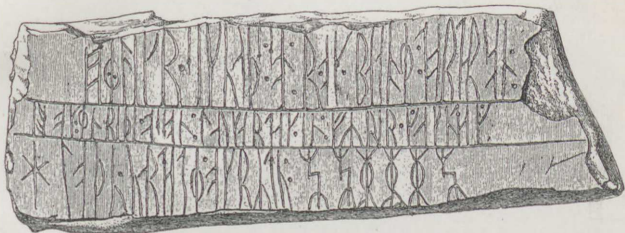
Fundet i en Grav paa
Nordbo Kirkegaarden ved
Ikigait i Julianehaabs Di-
striktet. (Nationalm.)

Den gamle nordiske Kultur paa Grønland lignede i sine Facer ganske den islandske, i meget endog saaledes, som denne viser sig den Dag i Dag. Der var derfor ikke Anledning til særlig at klargøre den, eftersom man i Hovedsagen kunde henvise til den islandske Gruppe, navnlig vedrørende alt, hvad der angik det daglige Liv, Gaardenes Indretning og Driften paa disse. Ved den tidnævnte grønlandske Kommissions Velvillie blev det dog muligt at give en Forestilling om Bebyggelsen i Vester- og Østerbygden, idet Kommissionen havde ladet udarbejde Kaart over Gaardenes Beliggenhed. Efter de gamle Beretninger ved man, at der i førstnævnte Bygd var 90, i sidstnævnte 190 Gaarde. Af Kaartene fremgik det, at Størsteparten af disse var funden (i Ruiner selvfølgelig) af de Ekspeditioner, som i den Anledning havde været udsendte.

Til Belysning af den kristne Kultur i Grønland havde Maler Klein efter Arkitekt Groths Opmaalinger og Dr. K. J. V. Steenstrups Fotografier udført en smuk Model af den gamle Kirkeruin ved Kakortok i Julianehaabs Distrikt. Desuden var der af Konservator Steffensen udført Efterligninger af forskellige i Nordbograve paa Kirkegaardene i Ikigait og Igaliko fundne Ligsten (med Kors og Runer), Trækors

(hvoraf et med Runeindskrift) samt andre Genstande. Endelig var der tilvejebragt en Efterligning af den lille 4" lange Sten med Runeindskrift, som nogle Nordboer i Aaret 1135 havde efterladt i en Varde paa $72^{\circ} 55'$ n. B. under et Sommerophold — et Bevis for den Foretagelsesaand, som besjælede de gamle Nordboer. Dette lille »Visitkort« vakte siden megen Opsigt i Paris som en Relikvie fra de ældste kendte Polarfarere.

Iøvrigt var der en Mængde Fotografier og Billeder fra de Egne, i hvilke Nordboerne færdedes i Grønland. Saaledes bl. a. et mægtigt, malet Billede af Terrainet om en af de største Nordbogaarde

Lille Runesten ($\frac{3}{4}$ Størrelse).

Fundet i en Varde under $72^{\circ} 55'$ n. Br., omtrent 4 danske Mil N. V. for det nordligste danske Etablissement Upnivik. Indskriften lyder: Erling Sigvartson og Bjarne Thordarson og Endride Oddson opførte de (nne Varde) Lørdagen efter Gagnadag (den 25. April) og ryddede (Pladsen) eller indridsede (Indskriften) 1135. (Nationalmuseet.)

ved Tasiusak (malet af *Sigurd Wandel* efter Skitse af Sergent *A. P. Jørgensen*, der var med Forf. i Grønland i 1894).

Vi vende os dernæst til de *danske Undersøgelser i Grønland i Nutiden* og navnlig de, som vare udsendte af den grønlandske Kommission. Det var ikke saa ganske let at klargøre dem, eftersom man jo ikke kunde tænke paa at præsentere de zoologiske, botaniske og geologiske Resultater, da dette vilde blive alt for omfattende.

Man indskrænkede sig da til at ophænge et mindre Kaart over Grønland, paa hvilket saas de Strækninger, som ere opmaalte og undersøgte af danske. Et meget stort Kaart over Grønland havde Kommissionen ladet Tegner ved Søkaartarkivet *Lyng* udarbejde efter de af Ekspeditionerne foretagne Opmaalinger. Det var et Arbejde,

der var udført med den aller største Dygtighed og under Tilsyn af Chefen for Søkaartarkivet, Medlem af Kommissionen, Kommandør *G. Holm*.

Ligeledes havde man ved Fotografier, Akvareller og andre Billeder — blandt hvilke enkelte meget store — søgt at give et Billede af det undersøgte Land og Ekspeditionernes Færd i samme. Episoder fra *J. A. D. Jensens* Tur paa Indlandsisen og *Holms* og *Gardes* Konebaadsekspektion bleve saaledes gengivne i stor Maalestok (af

Vestgrønlandsk Ungdom.

(Efter Fot. af Assistent, Løjtnant Bergh.)

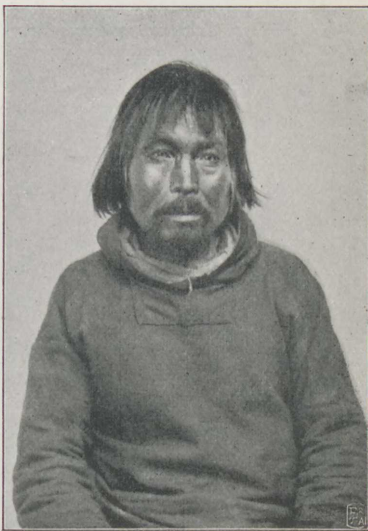
Sigurd Wandel og *Cai Brandt*); ligesom en Række Fotografier, som *Amdrup* havde taget paa sin Østkystekspedition og *Holm* ved Angmagalik, bleve forstørrede af *Juncker-Jensen*. Eksemplarer af fossile Plante- forsteneringer fra Nordvestgrønland gave et Begreb om Plantevæksten i Kridt- og Tertiærtiden. Eksemplarer af »*Meddelelser om Grønland*«, i hvilket Værk er nedlagt de videnskabelige Resultater, de danske Forskere have indvundet i Grønland under Kommissionens Ledelse, skulde fremlægges i Udstillingslokalet, ligesom Kommissionen i Anledning af Udstillingen havde ladet udarbejde en »*Oversigt over*

Meddelelser om Grønland» ved cand. polit. Thorvald Kornerup, hvilken blev oversat paa fransk og uddelt gratis i et stort Antal Eksemplarer.

Af denne »Aperçu« fremgik klart det betydelige Arbejde, som danske Officerer og Videnskabsmænd havde ydet i Grønland.

Vi komme nu til den tredje og sidste Gruppe indenfor den grønlandske Afdeling, nemlig *Eskimoernes*. Hensigten var jo i denne dels at give et Billede af disse Folks primitive Kultur, saaledes som den var i det Øjeblik, da Evropæerne kom i Berøring med dem, og dels de Resultater, som ere opnaaede til deres Civilisation under den kongelige grønlandske *Handels Administration*. Handelsdirektoratets Hovedopgave er jo nemlig af civilisatorisk Art og først i anden Række kommer Handelen, der ledes med den største Hensyn- tagen til Grønlændernes Vel — ganske i Modsætning til, hvad der er Tilfældet andet Steds i Verden overfor lignende Folkefærd. At Handelen ikke giver økonomisk Overskud, maa derfor ikke forbavse, saa meget mere som den aarlig anvender over 100,000 Kroner til Missionen, Lægevæsen, Grønlændernes Kommunalvæsen (thi indenfor visse Rammer have de Selvstyre) og til videnskabelige Undersøgelser.

De danske Grønlændere paa Vestkysten ere et lykkeligt Folkefærd, som har faaet netop saa meget af Civilisationens Gode, som de kunne taale uden at blive mindre modstandsdygtige Fangere og Jægere. De ere alle kristne, have faaet et Skriftsprog, i hvilket de selv udgive og trykke Bøger; de kunne endog fotografere, ja Op-

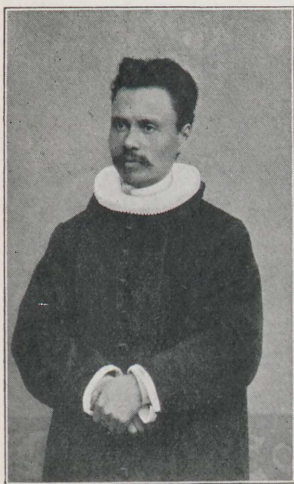

Vestgrønlænder af mere ubl. Race.
Efter Fot. af Grønl. Johan Møller i Godthaab.

lysningen er saa fremskreden, at man endog har kunnet præstevie Indfødte som Kateketer.

Med alt det ere de vedblevne i Hovedsagen at leve deres oprindelige Jæger- og Fiskerliv — liggende i Telte paa Sælfangst om Sommeren og boende i deres stundom endnu underjordiske Hytter og Huse om Vinteren.

Som berørt blev Handelens Funktionærer anmodede om at skaffe til Veje alt, hvad der kunde illustrere Grønlandernes Kulturstandpunkt og Erhvervsmaade. Vi skulle kortelig gøre Rede for, hvorledes Samlingen fra dansk Grønland blev saa interessant og omfattende, som den gjorde.

En grønlandsk Overkateket.
(Eft. Fot. af Grønl. Joh. Møller, Godth.)

Størst Interesse i ethnografisk Henseende frembød vor nyeste Koloni *Angmagsalik* paa Grønlands Østkyst, der er det eneste Sted i dansk Grønland, hvor der endnu findes Hedninger. Da Holm paa sin Konebaadsekspedition kom til dette Sted, traf han jo, som bekendt, der en Eskimokoloni, der aldrig havde været i Forbindelse med Handelssteder og som

kun var i Besiddelse af et meget lille Antal europæiske Genstande, som de for største Delen havde tiltusket sig gennem sydligere, paa Østkysten boende Eskimoere, eller som de havde fundet paa Kysterne.

Siden den Tid er der oprettet et Handelssted der, hvilket befares saavidt muligt en Gang om Aaret. Ret naturligt er derfor mange af denne Stammes oprindelige Ejendommeligheder ved at forsvinde. Den Tid er allerede indtraadt, da man ikke mere kan faa Eksemplarer af deres oprindelige Redskaber og Dragter, for ikke at tale om Kunstfrembringelser. Det maa derfor meget paaskønnes, at den derværende Handelsbestyrer *Johan Petersen*, den fra

Holms Østkystekspedition bekendte Tolk, straks har indset, hvilke Værdier der laa i saadanne Genstande. Da nemlig Anmodningen til ham kom om at skaffe saadanne, kunde han straks hjemsende en hel Samling af Dragter og Redskaber, hvilke i første Række bidrog til den Succes, som den grønlandske Afdeling havde.

Hvad der straks slaar den, der ser disse Sager fra »Hedningerne«, er disses store, selvstændige *Kunstsands*, hvilken de civiliserede Vestgrønlandere omtrent har mistet. Da Tegning, Indridsning og Maling ikke har været kendte af disse Folk, er al Udsmykning fremstillet og gengivet ved Udskaering. Ornamenterne ere enten udskaarne som ophøjede Relieffurer af Tand og Ben og hæftede fast med Bennagler paa

Hedningekvinder fra Angmagsalik.
(Eft. Fot. af Kommandør Holm.)

Fangstredskaber, Øjenskærme, Skygger og Bødkerarbejde o. l., eller de findes som Broderi paa Kvindernes Skaale, paa Tarmskind, Poser, Synaaleskind osv. Selv Drengene og Piger paa 12—13 Aar kunne udskaere og paasy slige Mønstre og brodere. Angmagsalikernes Mønstre bestaa i Almindelighed af geometriske Figurer, dannede af kortere og længere Streger, bølgeformede Linier og koncentriske Cirkler. (De samme Hovedornamenter, som i Jernalderen fandtes i Europa.)

Broderierne bestaa af tynde udskaarne Striber af Skind, som paasys Skind af anden Farve.

Benornamenterne bestaa som Regel i realistiske Gengivelser af Sælkroppe, der lidt efter lidt tabe sig i konventionelle Former. Desuden benyttes Mænd, Kvinder, Fisk, Fugle, Bjørne, Narhvaler osv. Det karakteristiske for hver Dyreart er fremstillet paa en saadan Maade, at man straks maa kende det.

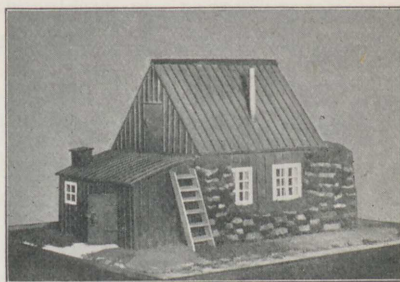
Østgrønlandske Mandfolk fra Angmagsalik.
(Eft. Fot. af Kommandør Holm.)

Disse Folks Opfindsomhed i Retning af Ornamentik er forbavsende. Til Eksempel var der en lille Skindpose, paa hvilken smaa Sildehoveder var paasyet som Ornament.

Hvad der imidlertid ikke maa glemmes i denne enestaaende Samling, er de prægtige Dragter. Der var Mandfolkedragter: Hue af Ræveskind med paasiddende Hale, Skygger af Træ, indgnedet med Sod og paaheftet med Benornamenter, der var Snebriller,

Kajakhalpelse, Vandskindspelse, Overfrakkepelse, Bjørneskind's do., Haarbaand til Kvinder, Hovedtørklæder, Kvinde-Anorakker med Hætter, Overpelse af Sælskind, Amauter (Børnepelse), foruden en Vrimmel af Fangstredskaber, Harpuner, Huer, Drilbor, Redskaber til Syning med Sene-traad, Trommer, Snushorn, Legetøj og Kaart, udskaarne af Træ, over Kysten foruden mange andre Ting.

Imidlertid maa vi her ikke glemme de mange fortræffelige og dygtige Medarbejdere i Vestgrønland, der med megen Interesse og aldrig svigtende Hjælpsomhed have bidraget deres til at gøre Samlingen saa fuldstændig og betydningsfuld som mulig. — Medens man herhjemme ofte har set Modeller af grønlandske

Model af et »dansk grønlandsk Hus«.
(Udført af en Grønlænder i Sukkertoppens Distrikt.)

Model af en Inspektørbolig.
(Udført af en Grønlænder i Sukkertoppens Distrikt.)

havde anskaffet sig en ny Baad; ved et heldigt Tilfælde lykkedes det at faa Baaden herved allerede i Sommeren 1898. Ligeledes overdroges det Hr. Brummerstedt at skaffe et grønlandsk Telt med fuldstændigt Tilbehør, hvilket Hverv han løste aldeles fortræffeligt. Des-

Konebaade, lykkedes det i 1900 for første Gang at fremvise en veritabel Konebaad her. Kolonibestyrer C. Brummerstedt i Julianehaab fik overdraget det Hverv at skaffe en brugt Baad, idet det dog betydedes ham, at han kun maatte købe en saadan, naar vedkommen- de Konebaadsejer forinden

uden skaffede han forskellige Husflidssager og overlod beredvillig den kgl. Handel flere af sine egne private grønlandske Genstande.

Kolonibestyrer *L. Bistrup* ved Sukkertoppen har ligeledes lagt stor Beredvillighed og Hjælpsomhed for Dagen. Det blev ham overdraget at skaffe en grønlandsk Kajak i naturlig Størrelse med fuldstændigt Tilbehør. Ligeledes fik han det vanskelige Hverv at anskaffe Modeller af et grønlandsk Hus, af et grønlandsk Sommer-telt, af et saakaldet »dansk-grønlandsk« Hus samt af flere andre Bygninger, hvilke Modeller alle ere forarbejdede af en Grønlander

Model af en Kirke.

(Udført af en Grønlander i Sukkertoppens Distrikt.)

i Sukkertoppens Distrikt (hans Navn er desværre ukendt) under Hr. Bistrups Tilsyn. Desuden skaffede han forskellige Klædningsstykker og Modeller af Transportbaade m. m. m.

Kolonibestyrer *R. Müller* ved Holstensborg blev det bl. a. overdraget at indsamle og indsende alt Tilbehør til Hvalfangst, saaledes som denne Fangst særlig i tidligere Tid — paa en noget primitiv Maade — blev drevne ved Kolonien; han lod forfærdige en Forstavn til en Hvalfangerslup, hvorved man fik et tydeligt Indblik i Fremgangsmaaden ved denne Fangst. Desuden var Hr. Müller ogsaa paa anden Maade Komiteen behjælpelig.

Kolonibestyrer *P. Müller* ved Jakobshavn lod forfærdige en udmærket Slæde i naturlig Størrelse og med fuldstændigt Tilbehør samt forsynede Komiteen med grønlandske Hundeskind, der bleve udstoppede hernede. Desuden skaffede han forskellige Fangst- og Fiskeredskaber.

Foruden de her nævnte have adskillige andre i Grønland ydet Assistance i forskellige Retninger, saaledes Inspektør *R. Stephensen*, Kolonibestyrerne *P. Kock* og *C. Myhre*, Assistent *G. Baumann* og Missionær *H. P. Sørensen*. Alle disse Medarbejdere fortjene i højeste

Grad Tak for ydet værdifuld Assistance. Endelig har to under Direktoratet for Grønland ansatte Funktionærer, nemlig Formand *V. Petersen* og Tømrer *Fangel*, saavel her som i Paris ydet en udmærket Hjælp.

Som bekendt har der, særlig i tidligere Tid, hovedsagelig ved Kolonierne Godthaab

og Frederikshaab, været drevet en betydelig Industri med

Husflidsgenstande, forarbejdede, til Dels efter danske Modeller, af Fedtsten, den saakaldte Vægsten. Da Direktoratet i sin Samling kun ejede nogle enkelte Genstande af denne Art, udlaaante forhv. Driftsbestyrer ved Ivigut, *F. Hauereberg*, med største Beredvillighed sin ret betydelige Samling af saadanne Genstande, saavel som Sager, forarbejdede af Hvalrostand.

Ung Pige af blandet Race fra Vestgrønland.
(Efter Fot. af Grønl. John Møller i Godthaab.)

Alle de saaledes erhvervede Udstillingsgenstande gjorde siden stor og velfortjent Lykke.

Endelig maa anføres, at Handelen selv havde udstillet en smuk Samling af Fotografier fra »*Godthaabs fotografiske Anstalt*» i Grønland, der som bekendt drives af Grønlænderen *John Møller*, ligesom en Serie af det periodisk udkommende illustrerede Blad *Atuagagdliutit*, hvis Redaktør er Grønlænderen *Lars Møller*.

Den kongelige grønlandske Handel havde tillige udstillet en Samling af sine Produkter, hvilken var anmeldt til Udstillingen i den Gruppe, hvor den hørte hjemme, men som efter de franske Udstillingsautoriteters Ønske blev udstillet sammen med de øvrige Sager fra Grønland. Noget lignende var iøvrigt Tilfældet med Spath fra den af Tulinius drevne Regeringsmine paa Island.

Foruden Kornerups Samling af Akvareller var der en Mængde Fotografier, der alle var forstørrede af Juncker-Jensen efter Originaler, tagne af Kommandør *G. Holm*, Premierløjtnant *Amdrup* og Assistent, Løjtnant *Bergh*; det samme gælder en Del Billeder af Eskimolivet, tagne fra »*Godthaabs fotografiske Anstalt*».

Endvidere skal anføres, at Handelen havde udstillet en smuk Samling grønlandske Fugle, ligesaa Kranier af Isbjørn, Hvalros o. fl. andre store Pattedyr, som og Rensdyrsgevirer, Sælskind m. m. samt at der mellem en Rigdom paa Redskaber til Fangst og Fiskeri samt Husgeraad baade fra Vest- og Østkysten var en prægtig Samling af Dragter, saavel til Mænd som til Kvinder. To paaklædte Figurer i naturlig Størrelse tiltrak sig navnlig stor Opmærksomhed. — Endelig havde *Kryolithselskabet* godhedsfuldt overladt Komiteen nogle værdifulde Prøver af Kryolith.

For Udgaende.

(Efter Fot. af Grøn. John Møller i Godthaab.)

V.

UDSTILLINGERNE.

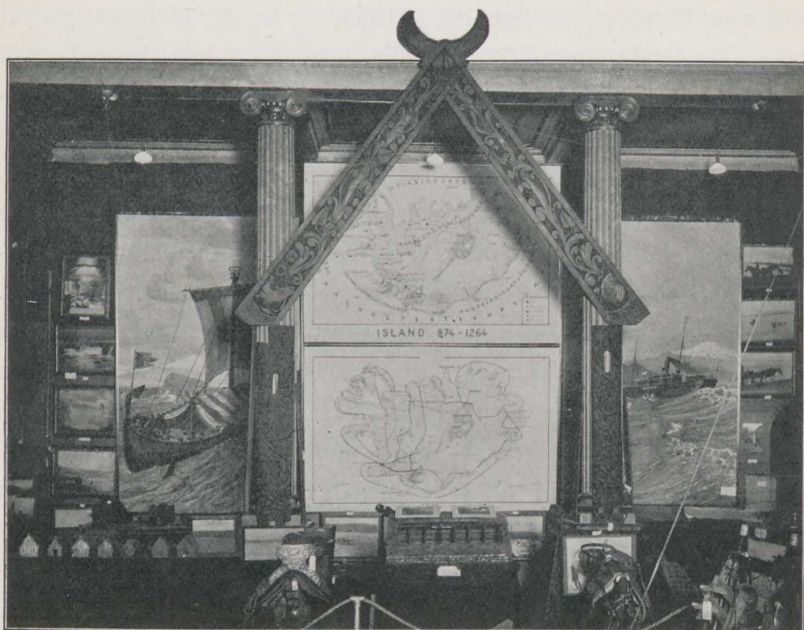
I Slutningen af Aaret 1899 var den store Samling, som saaledes var tilvejebragt ved Samarbejde mellem Nationalmuseets 2. Afdeling, den kongelige grønlandske Handel og de nævnte Institutioner og Personer, fuldstændig i Orden og færdig til Afsendelse til Paris. Da der imidlertid fra forskellig Side blev udtalt det ønskelige i, forinden Afsendelsen, at give det københavnske Publikum Lejlighed til at se den, og da man ligeledes gerne ønskede at forevise den for Regeringens og Rigsdagens Medlemmer samt for de Institutioner, som saa virksomt havde støttet Indsamlingen, blev det besluttet, at Samlingen skulde udstilles i *Industriforeningen*, som med stor Forekommenhed havde tilbudt at afholde Risikoen ved en saadan Udstilling.

Det tog fjorten Dage at ordne Opstillingen og det vilde have taget meget længere Tid, om der ikke fra mange forskellige Sider var ydet en hjælpende Haand. Kontorchef *Ryberg* var tidlig og sildig paa Færde i den grønlandske Gruppe, ligesom forskellige Kolonibestyrere fra Grønland, som tilfældig befandt sig i Kjøbenhavn den Vinter, ogsaa bistod med Raad og Daad. Kolonibestyrer *Rasmus Müller*, der er født paa Færøerne, ordnede ikke blot forskellige grønlandske Opstillinger, saaledes navnlig Hundeslæden med Hundene, men ogsaa meget i den færøske Gruppe. Kolonibestyrer *Kock* havde den vanskelige Opgave at anbringe Sommerteltet med Inventar og Køkken — og han kunde tilmed, da alt var i Orden, lade en ægte Grønlænderinde tage Ophold i Teltet. Det var hans »Tjenerinde«, som opholdt sig med hans Familie i Kjøbenhavn. Der blev indlagt elektrisk Lys i Teltet, Teltforhængen blev trukket til Side, og nu kunde udenforstaaende se den unge Eskimopige sysle derinde og glæde sig over det uvante Syn.

Ligeledes indlagdes elektrisk Lys i en smuk Model af en islandsk Skaale- eller Gildehal. Fra forskellig Side var der skaffet

til Veje en Mængde grønlandske Hunde- og Sælskindstæpper, hvilke vakte megen Interesse navnlig hos de kvindelige Besøgende. Desværre kunde vi ikke medføre dem alle til Paris af Mangel paa Plads. Derimod blev største Delen solgt, selvfølgelig for Udstillernes Regning.

Det vilde føre for vidt at opregne alle dem, der i disse Dage hjalp med til, at Udstillingen kunde præsentere sig saa godt og fyldigt som muligt. Opstillingen lededes iøvrigt af Arkitekt *J. Dich*,

Fra den islandske Afdeling i Industritoreningen. Jani. 1900.

der ligeledes i Paris skulde forestaa denne sammen med Kontorchef *Ryberg*.

Den 12. Januar om Aftenen aabnedes Udstillingen først for Pressen og siden for de Indbudte, som modtoges af Industriforeningens Formand, Direktør *H. Bing*, Museumsdirektør *V. Møllerup* og Forf. Vi havde den Fornøjelse som vore Gæster at se flere af Regeringens Medlemmer, en Mængde Rigsdagsmænd, Spidserne for Handel og Industri, Lederne af Ekspeditioner i vore nordlige Blande, mange Videnskabsmænd osv. osv.

Udstillingen gjorde megen Lykke og vi havde »en god Presse«. Alle Bladene omtalte den rosende og flere bragte Afbildninger fra den. Vi nægte os ikke Fornøjelsen af at anføre nogle enkelte Udtalelser, da vi forudsætte, at det ogsaa vil glæde de mange, som have støttet os i vore Bestræbelser for at gøre alt saa godt som muligt og for hvem denne Beretning nærmest er skreven.

»Udstillingen er paa en Gang saa solid og saa populær, samtidig saa instruktiv og dekorativ, at den ikke herhjemme bør forbigaaes med Ligegyldighed.

For alle Danske bør Udstillingen i Industriforeningen da have Værd og Interesse. Den fortæller om vore Kolonier, dem saa mange af Befolkningen paa en eller anden Maade er knyttet til — om Liv og Virken dér.

Og den hvisker et og andet om vor Fortid, om vor Kulturs Barndom og Troskab mod det, der en Gang blev kaldt kønt og godt, og som ofte *var* det — for godt til at glemmes og ødes.

Det er fortræffeligt, at Verdensudstillings-Gæsterne faar lidt at vide om vore nordlige Bilande. Men det er mindst lige saa godt, at vi selv fik denne Lejlighed til Belæring i fornøjeligste Form«.

(Alert i »Vort Land«).

»Utvivlsomt vil denne Udstilling drage mange Tilskuere til sig i Paris og bidrage ret væsentligt til at give Danmark en forholdsvis fremskudt og gunstig bedømt Stilling paa det store Verdensstævne i Sommer«.

(M—e i »Illustreret Tidende«).

»Naar Meddelelserne til Sommer fra Paris f. Eks. komme til at lyde: »Særlig Opmærksomhed vækker Danmarks Koloniudstilling osv.« — saa véd man derhjemme, at »Opmærksomheden« ikke er ufortjent«.

(Crayon i »Samfundet«).

Franz v. Jessen skrev en Række Artikler om Udstillingen.

»Et Besøg paa denne lille Udstilling aabner En pludselig Kendskabet til et nyt Danmark, til nye danske Egne med hver sit højst ejendommelige Særpræg, og samtidig et Indblik i det arktiske Hverdagsliv med dets primitive Behov, dets strænge Kaar og farefulde Kamp for Tilværelsen«.

»Underligt vilde det være, om denne Udstilling ikke vakte den største Interesse her i Landet. Thi ikke alene er den saare instruktiv og ikke blot byder den paa den bedste Anskuelsesundervisning om vore tre nordiske Landsdele, som overhovedet kan tænkes, men den giver Anledning til den Nydelse og den Adspredelse, som det altid er at blive fortrolig med fjærne Egnes Liv, Sæder og Skikke — «.

»Udstillingen har været en gunstig Lejlighed til at vække Opmærksomhed for disse Landsdele. Vi har grebet denne Lejlighed og ihærdigt opfordret vor Læsekreds til ikke at forsømme den. Thi over Island, Færøerne og Grønland vajer dansk Flag; vi have Forpligtelse over for dem som over for os selv, vi skyldte dem Andel i vor Fædrelandskærlighed — og de have, hver for sig og hver paa sin Vis, Krav paa at blive delagtige i vore Anstrængelser for det danske Riges Lykke og Trivsel i Selvstændighed«.

(»Nationaltidende«).

»Naar Dækket for Teltet drages til Side, træder en lille 23 Aar gammel Grønlænderinde frem, iført den kendte grønlandske Dragt, de høje røde Støvler, Benklæderne, Jakken med overhængende Perlesmykke og med Haaret sat op i Nakken i en svær Knude, om hvilken det brede, røde Baand, Tegnet paa hendes ugifte Stand, er slynget. — —

Grønlandsteltet. Udstillet i Industriforeningen. Januar 1900.

»Den smukke Udstilling taler selv for sig, og dens Sprog vil blive forstaaet bedre end Sommerteltets lille Grønlænderinde«. (»Berl. Tid.«)

»I det Hele taget faar man den sikre Overbevisning, at Udstillingen af alle disse interessante Koloni-Genstande vil henlede en gunstig Opmærksomhed paa den danske Afdeling i Paris. De senere Aars arktiske Forskninger har gjort vore Bilande populære vidt omkring«. (»Politiken«).

»Udstillingen er stor og imponerende..... Særlig Interesse ejer de brillante Modeller af Gaarde og Huse fra gammel Tid, som med stor Akkuratesse og sag-

lig Forstaaelse er udarbejdede til Udstillingen. Igennem dem fornemmer man en Stemning af det Liv, der levedes herhjemme og i vore Bilande for Tusinder af Aar tilbage. Med minutøs Omhu og med videnskabelig Grundighed er der her udført et Arbejde, som forhaabentlig vil bære Frugter ud over det øjeblikkelige

Fra den færøske Gruppe i Industriforeningen. Jan. 1900.

Tidspunkt. Hele denne Udstilling har et saa ejendommelig nationalt Præg, at de utvivlsomt vil vække Interesse i Udlandet.

(»Dannebrog«).

I Løbet af de 3 Uger, Udstillingen holdtes aaben til 31. Januar, var der stadig stærk Tilstømning af Besøgende, hvis Antal ialt løb op til henved en Snes Tusinde, til Trods for at der forlang-

tes Entré af Besøgende, som ikke var Medlemmer af Industriforeningen.

Særlig indbudne var Medlemmer af »det kgl. geografiske Selskab«, ligesom Medlemmer med Damer af »Selskabet for Historie, Literatur og Kunst«. Desuden havde Industriforeningen aabnet Adgang for de københavnske Almueskoler. Under et af disse sidstes Besøg den 31. Januar ankom *Hs. Majestæt Kongen* og aflagde omtrent en Times Besøg paa Udstillingen, hvor en Del Medlemmer af Pariser-Komiteen ligesom flere af de Herrer, der havde assisteret ved Arrangementet, kom til Stede. De blev alle præsenterede for Majestæten, der udtalte sin levende Paaskønnelse af det smukke Resultat, der var opnaaet. Tidligere havde *Hs. kgl. Højhed Prins Christian* ligeledes beæret Udstillingen med sin Nærværelse.

Vi havde heldigvis bestaaet vor første Prøve godt. Nu vidste vi, hvorledes Tingene toge sig ud, og hvor stor Plads, de optog. I Begyndelsen af Februar blev Sagerne indpakkede og afsendte pr. Jernbane til Paris. Takket være det udmærkede Arrangement, som i denne Henseende var truffet af Fabrikant *Bjørn Stephensen*, under hvem alt vedrørende Forsendelsen sorterede, kom alt hurtigt til Paris og fandt sikkert og godt Vej til *Trocadéropaladset*, i hvis Buegange vor Udstilling skulde arrangeres. Arkitekt Dich var allerede afrejst til Paris i Midten af Marts Maaned og den 31. s. M. afrejste Kontorchef Ryberg og jeg, og vi begyndte straks paa Udpakningen og Ophængningen, ved hvilken Forlagsboghandler *Ernst Bojesen*, der just opholdt sig i Paris, rakte os en hjælpende Haand.

Lokalet var her af en hel anden Form end i Industriforeningen (hvor det dannede en aflang Firkant i den store Sal). Her i Trocadéro havde vi en Midterpavillon med to Buegange til Siderne.

I Buegangen til Højre fik nu *Grønland* sin Plads med en smuk Midtdekoration, bestaaende af den grønlandske Handels Vaaben: En Bjørn paa blaa Felt med en Krone over. Den anbragtes paa et Isbjørneskind, ud fra hvilket straaede Vaaben og Fangstredskaber. Bjørnen var en veritabel, ufødt Bjørneunge, som Gehejmeetatsraad

Den grønlandske Afdeling paa Verdensudstillingen.
(Nærmest t. v. Sagerne fra Østgrønland).

Hørring i sin Tid som Direktør lod udstoppe. Længst til Højre var anbragt den grønsl. Kommissions Kæmpekaart. Til den ene Side af Vaabenet var alle de østgrønlandske Sager, til den anden de vestgrønlandske arrangerede, medens Hundeslæden og Kajakken stode

foran. Akvareller og Fotografier vare anbragte paa Bagvæggen mellem Buegangens Søjler. Konebaaden anbragtes udenfor Bygningen. Teltet var der desværre foreløbig ingen Plads til. Senere blev det opstillet i Trocadéro-Museet.

I Buegangene til Venstre for Midthallen var *Færøerne* anbragt. Under Flejestænger, Net med Fugle o. l. vandrede man ind i denne Afdeling, langs ad hvilken der vejede en Række store Flag. Her havde Fysikus Boegs Dragter og Samling Plads ligesom Generalstabens store Kaart med de sidste Resultater af den nye Opmaaling. Desuden Fotografier af Fuglefangst, Folkeliv osv., Modeller af Kirkebø-Ruinen og af Færøhuse samt Færøbaade. Længst til Venstre var den *Islandske Afdeling* til Huse. Midtpartiet dannedes af en smagfuld i gammel Stil udskaaret Montre, som indesluttede *Thor E. Tulinius's* Spath. Uden om den var anbragt de smukke Træskærerarbejder fra Island. Tæt derop til stod Kirkedøren fra Valtjofstad, Altertavlen fra Skard med andre kirkelige Genstande. Længere til Venstre den skønne Samling af Kvindedragter, Smykker osv. og længst til Venstre dannedes Afslutningen af den store Samling af Landboredskaber.

Kleins Modeller af Huse, Gaarde, Heste osv. dannede en Række foran det hele.

Den 14. April var den store Aabningsdag for hele Udstillingen. Danmark var jo saa godt som færdig. I vor Afdeling var i alle Tilfælde alt i Orden; men vi var ogsaa den eneste Gruppe i hele Koloniafdelingen (i og foran Trocadéro), som var færdig. Medens man længe tømrede og hamrede i Nabolaget, vejede Dannebrog paa vor Gruppe i Trocadéro. Den blev straks meget stærkt besøgt hele Dagen igennem til Trods for sin noget afsides Beliggenhed. Konebaaden og Flaget udenfor henledte paa passende Maade Opmærksomheden paa os.

Et Pariserblad skrev:

»Hvad angaar Danmarks Udstilling i Trocadéro er den helt færdig. Denne Gruppe vil blive en af de mest besøgte paa Udstillingen, thi den indeholder

Den islandske Afdeling paa Verdensudstillingen.

aldeles vidunderlige ethnografiske Genstande og Produkter fra Grønland og Naboerne».

Den 2. Maj havde vi indbudt Medlemmer af det geografiske Selskab i Paris foruden en Del andre Honoratiores samt Pressen til at tage Udstillingen i Øjesyn, og vi havde i Dagens højtidelige Anledning pyntet vor Afdeling paa det bedste, ligesom der ifølge Skik og Brug var anbragt to Buffets ved hver Ende, hvor Forfriskninger kunde indtages. Den i Paris bosiddende danskfødte Direktør *J. F. Jones* havde med stor Elskværdighed hjulpet os med Arrangementet, ligesom Sekretæren ved det geografiske Selskab, den af mange danske Forskere skattede *Charles Rabot*, havde bistaaet os overfor Geograferne. Det var iøvrigt et udsøgt Selskab, som gjorde os den Ære at bese vor Udstilling.

Der var først og fremmest en Vrimmel af det franske geografiske Selskabs Medlemmer med Præsidenten for Selskabet, *Prins Roland Bonaparte*, Selskabets Vicepræsidenter og Sekretærer i Spidsen, endvidere Medlemmer af det anthropologiske Selskab, Universitetsprofessorer, berømte Opdagelsesrejsende osv. Til Stede var tilige den danske Legation, Pariserkomiteens Præsident og de i Paris tilstedeværende Medlemmer af Udstillingskomiteen foruden en Mængde Medlemmer af den svenske, norske og danske Koloni i Paris, alle med Damer. En i Paris boende Islænderinde, Frøken *Dagmar Bjarnarson*, gjorde os den Fornøjelse at hjælpe os med at præsentere den islandske Afdeling for vore Gæster.

Men foruden alle disse havde vi jo hele Verdenspressen til Gæster. Ikke blot mødte der Repræsentanter for vistnok alle Pariserblade og de fleste franske store Blade, men ogsaa for de største udenlandske Blade, lige fra *New-York Herald* til Redaktører fra Australien og Japan. Alle Bladene strømmede over af Ros, og selv om der var enkelte Misforstaaelser, gav de dog i Hovedsagen korrekte Bedømmelser. Man kunde maaske have frygtet en Sammenblanding af Grønlands Eskimoer med Islændere og Færingier. Dette var dog ikke Tilfældet. Ligeledes stod det klart

for de fleste, at Udstillingen nærmest var kulturhistorisk og retrospektiv.

Af de os tilsendte halvtredje Hundrede Avisudklip, som angik os, gribe vi i Flæng nogle enkelte:

»Danmark har i Trocadéro en speciel Udstilling fra sine arktiske Besiddelser, Grønland, Færøerne og Island, hvilken maa regnes blandt de interessanteste paa hele Pariserudstillingen. . . . Udstillingen er rent retrospektiv. Sverrig, Norge og Siberien har vist os, hvorledes civiliserede Folk kunne leve i de nordlige Egne; men intet andet Sted end her i Nationalmuseets Samlinger finde vi slige, af sande Kunstnere udskaarne Træsager, slige Hødingestole saa smukt og fint forarbejdede, heller ikke maa vi glemme Bibelen, der er trykt paa Island allerede i 1584.«

(Petit Journal.)

»Nationalmuseets Samling er utvivlsomt den interessanteste ethnografiske Samling i hele Kolonigruppen paa Pariserudstillingen.«

(La Presse.)

Emile Berr skrev i »Figaro« en lige saa rosende Artikel, hvoraf vi anføre:

»En af vore engelske Kolleger drev om mellem disse Relikvier. »Tvivler De nu paa,« sagde han til mig, »at Island er vor klassiske Jordbund og at det islandske Sprog er for alle os Folkeslag af germansk Rod det samme som Latin? Island har bevaret sit oprindelige Sprog rent og det har en Literatur, hvis Studium er en guddommelig Kilde for mit Lands Filologer.« De skulde lære Islandsk.«

Grønlænderinde af mere ubl. Type.
(Efter Fot. af Grønl. J. Møller v. Godthaab.)

En Mængde Blade fremhævede de glimrende Resultater, som ere opnaaede ved Eskimoernes Kolonisation i dansk Grønland, »hvor de Lærde med Forbavselse se Literaturens Fremskridt blandt de Indfødte, Bøger, der ere trykte og forfattede af Grønlændere, Husmodeller, Hytter osv. osv.«. Andre Blade omtalte »de glimrende ethnografiske Samlinger« og det store Udbytte, de danske Ekspeditioner have haft. Generalstabens Opmaaling af Færøerne og den

grønlandske Kommissions Kaart over Grønland vakte Beundring, Fotografierne og »de udmærkede Modeller fra alle de danske Blande« bleve heller ikke glemte.

Kort sagt, ogsaa her i Paris fik vi utvetydige Beviser for, at man paa rette Maade havde forstaaet at vurdere vor Udstilling i Trocadéro. Et Bevis herpaa var ikke alene den *Grand Prix* (den højeste Udmærkelse) vi opnaaede, men ogsaa de utallige Forespørgsler fra Museer i Udlandet, som indløb om Erhvervelse af Kopier af de udstillede Genstande.

I den Tid, Udstillingen var aaben, var der stadig stærk Tilstrømning til den (sikkerlig flere Millioner Mennesker), og Efterspørgslen efter de Pjecer, vi havde til Uddeling om Island og Grønland, var saa stor, at de snart slap op; vi lode da trykke forkortede Oversigter, som uddeltes gratis i Tusindvis.

Der kan næppe være Tvivl om, at Nationalmuseets Udstilling paa en heldig Maade har henledet Opmærksomheden paa vore fjærnere Landsdele.

Naar dette smukke Resultat er naaet, skyldes det i første Linie den Redebonhed, hvormed Udstillingstanken blev modtaget overalt, og den Støtte, vi have faaet fra de paagældende Lande og de Institutioner og Personer, som vare knyttede til dem. Vi slutte da denne vor Redegørelse med en varm Tak til alle dem, der stod os bi. Det vil glæde dem alle at erfare, at Størsteparten af disse smukke Samlinger, takket være Rigsdagens Imødekommenhed, fremtidig ville udgøre en Del af Nationalmuseet.

Gj. Tæppe. (Museet i Reykjavik.)

